

MOLIYAVIY SAVODXONLIK VA UNI BAHOLASH

Yusupova Shohzoda Yunus qizi
Nizomiy nomidagi TDPU o'qituvchisi
E-mail: shahzodayusupova1996@gmail.com

Rasulova Kamola Adxamjon qizi
Nizomiy nomidagi TDPU talabasi

Allamberganova Shaxnoza Rustam qizi
Nizomiy nomidagi TDPU talabasi

Abduroziqova Gulnora G'oib qizi
Nizomiy nomidagi TDPU talabasi

Annotatsiya

Ushbu maqolada moliyaviy savodxonlik, uning turli sohalardagi mazmuni, Moliyaviy savodxonlikni baxolash mezonlari haqida fikr boradi.

Kalit so'zlar: moliyaviy savodxonlik, tushunchalar, munosabatlar, bilim, ko'nikmalar, moliyaviy tushunchalar.

Abstract: This article discusses financial literacy, its content in different areas, criteria for evaluating financial literacy.

Key words: financial literacy, concepts, attitudes, knowledge, skills, financial concepts.

Аннотация: В данной статье рассматривается финансовая грамотность, ее содержание в разных областях, критерии оценки финансовой грамотности.

Ключевые слова: финансовая грамотность, понятия, установки, знания, умения, финансовые понятия.

"Moliyaviy savodxonlik" tushunchasi, boshqa ko'plab murakkab, ko'p o'lchovli tushunchalar kabi, to'g'ridan-to'g'ri empirik talqin qilinishi mumkin emas. Buni faqat bilvosita talqin qilish mumkin. Turli fanlar vakillari bu muammoni o'z vositalari doirasida hal qiladilar. Masalan, iqtisodchilar Davlat statistika qo'mitasi yoki Markaziy bank, shuningdek, boshqa tashkilotlar (banklar, sug'urta kompaniyalari, fond birjalari va boshqalar) statistik ma'lumotlariga murojaat qiladilar, o'rganilayotgan hodisaning alohida ko'rsatkichlarining miqdoriy tahlilini

o'tkazadilar; sotsiologlar esa sotsiologik tadqiqotlarni ekspertlar, maqsadli guruhlar yoki umuman aholi o'rtasida so'rovlar o'tkazish shaklida amalga oshiradilar. Psixologlar va o'qituvchilar moliyaviy savodxonlikni baholashning o'ziga xos xususiyatlariga egadirlar.

Ilmiy adabiyotlarda keltirilgan usullarni tahlil qilish ulardagi umumiy elementlarni aniqlash imkonini beradi:

a) respondentlar tomonidan o'zlarining moliyaviy savodxonlik darajasini baholash (o'z-o'zini baholash);

b) moliya sohasidagi bilimlar uchun test, turli moliyaviy jihatlarni tushunish (masalan, jamg'armalar, investitsiyalar, qarzlar), moliya sektori bilan o'zaro hamkorlik tajribasiga oid savollar [1].

Mahalliy va xorijiy olimlar tomonidan ishlab chiqilgan moliyaviy savodxonlikni o'lchash usullarini tahlil qilish asosida D.V. Moiseeva ikkita asosiy o'lchash strategiyasini aniqlaydi:

1) moliyaviy savodxonlikning yagona (umumiy, o'rtacha, integral, kompleks va boshqalar) ko'rsatkichini aniqlash. Ushbu strategiyaning afzalliklari idrok etish qulayligi va monitoringning qulayligi, asosiy kamchiligi esa murakkab hodisani haddan tashqari soddalashtirish bo'lib, bu to'g'ri tavsifni olishga, alohida komponentlardagi o'zgarishlarni kuzatishga imkon bermaydi. Bu strategiya tez-tez ishlatilmaydi:

2) moliyaviy savodxonlik ko'rsatkichlari majmuasini ishlab chiqish. Ko'rsatkichlar to'plamini ishlab chiqishga asoslangan o'lchov strategiyasi moliyaviy savodxonlikning alohida tarkibiy qismlarini har tomonlama baholash hisobiga ko'proq analitik ahamiyatga ega bo'lib, moliyaviy savodxonlik darajasini oshirish bo'yicha maqsadli chora-tadbirlarni ishlab chiqishga imkon beradi, yoki muammolarni hal qilishga qaratiladi [2].

I.N. Abani va A.A. Kazeninning so'zlariga ko'ra, hozirgi vaqtda aholining moliyaviy-iqtisodiy savodxonligi darajasini, xususan, turli yosh guruhlarini aniqlashning aniq mezonlari mavjud emas. Ko'pgina ekspertlar moliyaviy savodxonlikni moliya institutlari va ularning mahsulotlari haqidagi bilimlar, shuningdek, ularning harakatlari oqibatlarini baholashda ulardan foydalanish qobiliyati deb tushunadilar. Moliyaviy savodxonlik tushuncha sifatida o'zaro bog'liq bo'lgan uchta komponentga bo'linadi - munosabatlar, bilim va ko'nikmalar [3].

Maktab o'quvchilarining moliyaviy-iqtisodiy savodxonligi darajasini aniqlash uchun ularning yosh xususiyatlarini hisobga oladigan mezonlar tizimini aniqlash kerak. Boshlang'ich maktab yoshidagi bolalarning moliyaviy-iqtisodiy savodxonligini shakllantirishga tayyorgarlik bosqichini tavsiflovchi bilim va ko'nikmalarni baholash mezonlari:

- obyektlar va iqtisodiy hodisalar va qonuniyatlar haqidagi ma'lumotlarni kuzatish, mulohaza yuritish, umumlashtirish qobiliyati;
- odamlar hayotining iqtisodiy sharoitlari, uy-ro'zg'or ishlari haqida dastlabki tasavvur;
- biznes va tadbirkorlik asoslari haqidagi asosiy bilimlar;
- atrof-muhitga nisbatan oqilona munosabat;

- har xil daromad darajasi, kasbi, millati va boshqalardan qat'iy nazar insonlarga nisbatan bag'rikenglik munosabati.

Moliyaviy savodxonlik moliyaviy bilimlar, moliyaviy ko'nikmalar, moliyaviy malakalar va moliyaviy munosabatlar kabi elementlarga asoslangan noaniq, murakkab va xilma-xil hodisa bo'lib, fanlararo tadqiqot ob'ekti hisoblanadi. Maktab o'quvchilarining moliyaviy-iqtisodiy savodxonligi darajasini aniqlash uchun moliyaviy savodxonlik ko'rsatkichlari to'plamini ishlab chiqishga asoslangan o'lchash strategiyasi eng oqilona yo'ldir, chunki u keng qamrovli tahlil tufayli amaldagi strategiyaga nisbatan katta tahliliy ahamiyatga ega.

Adabiyotlar

1. Паатова, М.Э. Финансовая грамотность детей и молодежи как актуальная задача современного образования [Текст] / М.Э. Паатова, М.Ш.Даурова // Вектор науки ТГУ. 2014. № 2 (28). С.173-175.
2. Овчинников, М. Обзор международной практики реализации стратегий и программ в области финансовой грамотности [Текст] / М. Овчинников. М.: Наука, 2008. 215 с.
3. Подболотова, М.И. Финансовая грамотность как компетентность выпускника общеобразовательной школы: структура и содержание [Текст] / М.И. Подболотова, Н.В. Демина // Академический вестник. 2014. № 1 (14). С. 10-16.